

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG Magyarország Alkotmánybírósága <i>W/3088-0/2015</i> Egri Törvényszék útján 3301 Eger, Pf. 120. Tisztelt Alkotmánybíróság! [Redacted] mint [Redacted] [Redacted] törvényes képviselőjének (továbbiakban Panaszos) képviseletében eljárva (ügyvédi meghatalmazás M/1. szám alatt csatolva) a következő		EGRI TÖRVÉNYSZÉK érkezés módja: ☐ postán ☐ személyesen ☐ faxon ☐ emailen ☐ gyűjtőládából Érkezett: 2015 SZEP 22 Példány: <i>1</i> Melléklet: <i>5</i> <i>1000/2016/014/57</i>
---	--	---

alkotmányjogi panaszt és előzetes döntéshozatali indítványt

terjesztem elő.

I. Kérelem

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Egri Törvényszék 12.P.20166/2014/47. számon hozott végzését (a továbbiakban: Végzés, M/2 számon csatolva) mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, illetve az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény (Abtv.) 27. §-a, továbbá a 43. § (1) bekezdése.

Kérem továbbá az Alkotmánybíróságot, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 56. § (3) bekezdését mint alaptörvény-ellenes jogszabályt semmisítse meg.

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja, illetve az Abtv. 28. §-a, továbbá a 41. § (1) bekezdése.

Indítványozom egyúttal, hogy a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság kezdeményezzen előzetes döntéshozatal eljárást a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv (továbbiakban Irányelv) 7. (1) cikkének értelmezése érdekében.

II. Eljárásjogi kérdések

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének B) cikk (1) bekezdése, illetve az I. cikk (3) bekezdése (a jogállamiság, jogbiztonság elve), a XV. cikk (esélyegyenlőség és hátrányos megkülönböztetés tilalma), a XXVIII. cikk (1) bekezdése a (a tisztességes eljáráshoz való jog, a bírósághoz fordulás joga), illetve a XXVIII. cikk (7) bekezdése (a jogorvoslathoz való jog).

A Panaszos személyes érintettségét igazolja, hogy a Végzést beavatkozási kérelme kapcsán, rá vonatkozóan hozta a bíróság.

A jogsérelmet okozó határozat ellen a Pp. 56. § (3) bekezdése alapján nem volt helye fellebbezésnek, az a kézbesítéssel jogerőre emelkedett.

A tárgyaláson kívül hozott Végzést a Panaszos 2015. július 21-én vette kézhez, így az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

Jelen ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés (Abtv. 29. §), ugyanis arról szól, hogy a Panaszos, akinek gyermekei az indokolatlan fogyatékosná minősítés, mint nemzetiségi alapú hátrányos megkülönböztetés potenciális sértettjei, tud-e élni beavatkozásként a bírósághoz fordulás jogával e még be nem következett, de valószínűsíthető jogsérellem miatt, valamint a beavatkozását elutasító bírói döntéssel szemben megilleti-e a jogorvoslathoz való jog. Az Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány (a továbbiakban: Alapítvány) és az Európai Roma Jogok Központja (ERRC) által a heves megyei roma gyermekek indokolatlan fogyatékosná minősítése miatt az egyenlő bánásmód követelményének megsértés miatt indított személyiségi jogi perében a Panaszos

beavatkozás iránti kérelmét elutasították. A per tárgya az alábbiakban részletesen bemutatott Heves megyei közoktatási gyakorlat, amely az ún. kultúra- és társadalmi rétegfüggő mérési eljárások alkalmazásával az iskolaköteles normál képességű cigány tanulókat etnikai alapon, közvetlenül diszkriminálja azzal, hogy őket indokolatlanul minősítik fogyatékosnak.

Heves megyében okirati bizonyítékok támasztják alá ezen kultúra-függő mérési eljárásoknak a használatát, amelyek a roma gyermekek esetében torz eredményeket hoznak, s kapják meg így indokolatlanul az enyhe fokú értelmi fogyatékosra vonatkozó minősítést. A mai napig is minden Heves megyei, óvodás vagy általános iskoláskorú roma gyermek ki van téve annak a veszélynek, hogy értelmi képességeit elavult, kultúrafüggő tesztekkel méri majd a Heves megyei szakértői bizottság.

A Panaszos által képviselt kiskorú gyermekek is potenciális sértettjei e jogellenesen diszkrimináló közoktatási mérési gyakorlatnak. A Panaszos éppen azért kívánt beavatkozóként bekapcsolódni az Alapítvány és az ERRC által indított közérdekű perbe, hogy a felperesek pernyertességét előmozdítsa, illetve szükség esetén, mint potenciális érintett kérelemmel fordulhasson az Emberi Jogok Európai Bíróságához (továbbiakban Bíróság).

A Panaszos beavatkozás iránti kérelmét azzal az indokkal utasították el, hogy az Alapítvány mint közérdekű igényérvényesítő felperesek „minden olyan személy helyett és érdekében” eljárnak, akit a per érint, illetve hogy olyan „jogi érdeket a bíróság nem vehet figyelembe, amely bizonytalan jövőbeni esemény bekövetkeztétől függ.” A Panaszost a bíróság nem hallgatta meg, s a döntés ellen semmiféle jogorvoslati lehetősége nincs.

Tekintettel a közeljövőben bekövetkező jogsértés elkerülhetetlenségére, az érintett kiskorú gyermekekre, kérem az Alkotmánybíróságot, hogy a **panaszt sürgősséggel tárgyalja**.

III. Tényállás

Magyarországon történelmi hagyományai vannak a roma gyermekek indokolatlanul fogyatékosra minősítésének. Gyakran normál képességeik ellenére helyezik őket speciális osztályokba vagy iskolába. Az 1974/75-ös tanévre a roma tanulók 11,7%-a, az 1985/86-os tanévre már 17,5%-a járt kiegészítő iskolába vagy osztályba, míg a nem roma gyermekeknek csak 2%-a. E gyakorlat a mai napig nem változott (lásd pl. *Horváth és Kiss v. Magyarország-ügy*, no. 11146/11; A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának 2000. szeptember 22-én elfogadott véleménye Magyarországról; Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosának Magyarországról szóló (2002-2005) monitoring jelentése; az ECRI 4. sz. jelentése Magyarországról, 29. o.). Az így speciális oktatásba kényszerített roma tanulók többségi társaiktól elkülönítve, eltérő tantervű oktatásban részesülnek.

Heves megyében az országos tendenciához hasonló folyamatok figyelhetők meg, a Heves Megyei Önkormányzat által készített ún. Stratégiai program szerint 2003-ban a speciális iskolák, illetve osztályok tanulóinak 98%-a cigány etnikumhoz tartozott, míg a megyében a romák aránya 12%-ra tehető. A Stratégiai program szerint Heves megyében a cigányok számaránya meghaladja az országos átlagot, az iskolák elcigányosodása legintenzívebben a Hevesi kistérségben indult meg (10. o.).

Heves megyében 2003-ban négy városban működött speciális iskola: Egerben, Gyöngyösön, Hevesen és Hatvanban. Ezekben az intézményekben a romák számaránya 80% volt. (10. o.). Számos Heves megyei településen a normál általános iskolákon belül alakítottak ki ún. kiegészítő (speciális) osztályokat, amelyekben rendre kevés gyógypedagógus szakember dolgozik. A Stratégiai program szerint nagyon csekély mértékű, mindössze 1-2%-os az átjárhatóság a normál tantervű osztályokba, a roma gyerekek iskolai lemorzsolódása pedig nagymértékben összefügg azzal, hogy milyen iskolába jártak. Lemorzsolódásuk 14%-os, ha integráltan, és 25%-os, ha speciális osztályokban tanítják őket (9. o.).

A roma diákok Heves megyei speciális oktatásban való felülreprezentáltságának oka az, hogy a szakértői bizottságok ún. kultúrafüggő mérési eszközöket alkalmaznak a mai napig is. Ezek az eszközök a szocio-kulturális hátrányokkal rendelkező gyermekek esetében téves diagnózist hoznak, s így őket sokszor indokolatlanul minősítik fogyatékosnak. Becslések szerint a roma gyerekek kétharmada él mélyszegénységben, hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű szülők gyermekeként.

A szakértők által egyedül kultúra-függetlennek tartott mérési eszköz, az ún. WISC-IV teszt használata elvértve figyelhető meg. Ezt a mérési eljárást 2008-ban vezették be, s azért is egyedi eszköz, mert standardizálásába (magyarországi adaptálásába) a roma populációt is bevonták. Ez az eszköz a perben meghallgatott szakértő tanúk szerint ma az egyetlen olyan eljárás, amely a roma gyermekek sajátosságait is figyelembe véve objektív, nem kultúra függő eredményt hoz. S bár a teszt elérhető, s annak használatára a vizsgálatokat végző szakértői bizottsági tagokat kiképezték, perben csatolt okiratok (gyöngyöspatai gyermekek szakértői véleményei) azt mutatják, hogy még 2012-ben is egy olyan eszközt, az ún. Budapest Binet tesztet alkalmazta a Heves megyei szakértői bizottság, amely 50 évvel ezelőtt készült. A tesztet kifejezetten budapesti gyerekekkel (nem romákkal) standardizáltak, a perben meghallgatott tanúk többsége pedig elavultnak és elfogultnak tartja. Az [REDACTED] indokolatlan fogyatékosná minősítés visszaszorítása című projektjének összefoglaló jelentése szerint „A nem standardizált pszichológiai eljárás használata torzíja a gyermek teljesítményét, a nevelés tanácsadó óvatosságából javasolt további vizsgálata meggyorsítja a fogyatékoság megállapítását.” (22. o.) Továbbá: „Az indokolatlan fogyatékosná minősítés kockázatát elsősorban a diagnosztikus folyamat hiányosságai konzerválják” (4. o.). A jelentés 34. oldala szerint bár a WISC-IV éppen az indokolatlan fogyatékosná minősítés visszaszorításának elősegítése érdekében vált elérhetővé minden szakértői bizottság számára, Heves megyében csak a vizsgált gyermekek 3%-a (11 fő) esetében alkalmazták azt.¹

A Horváth és Kiss kontra Magyarország ügyben a Bíróság kimondta, hogy – a magyar Kormány által is elismerten – a roma kérelmezők értelmi képességeinek mérése során használt Budapest Binet teszt kulturálisan elfogult (120. §). A tesztet nem egyéniesítették, az nem volt tekintettel a panaszosoknak az oktatással kapcsolatos speciális igényeire. Ennek eredményeként őket enyhén értelmi fogyatékosnak minősítették, illetve tanulási nehézségeket diagnosztizáltak náluk, így speciális osztályba kerültek. Ezekben az osztályokban – ahol a romák hagyományosan felülreprezentáltak országos arányszámukhoz képest (115. §) – a „panaszosok oktatását nem biztosítják olyan garanciális elemek, amelyek a Részes Állam azon tevételes kötelezettségéből fakadnak, hogy véget vessen a speciális iskolákban igen régóta jelenlévő faji alapú szegregációnak.” (127. §) Ezt, a Bíróság által is elfogultnak tartott, a roma fiatalok közvetett hátrányos megkülönböztetéséhez vezető eljárást Heves megyében az Alapítvány által szűrőpróba szerűen beszerzett, gyöngyöspatai roma gyermekek szakértői véleményeinek tanúsága szerint 2012-ben még biztosan használták.

Az Alapítvány és az ERRC 2011-ben közérdekű igényérvényesítés keretében indított személyiségi jogi pert a Heves Megyei Rehabilitációs és Tanulási Képességet vizsgáló Szakértői Bizottsággal, a Bizottság és a megyében működő speciális oktatási intézmények fenntartójával, a Heves Megyei Önkormányzattal, illetve az ágazati irányításért felelős minisztériummal szemben. A közérdekű perben több alkalommal is sor került szünetelésre a felek közötti egyezségi tárgyalásokra figyelemmel, azonban végül egyezés nem született. A felperesek többször módosított keresetükben annak megállapítását kérik a bíróságtól, hogy a Heves Megyei Szakértői Bizottság kultúra és társadalmi osztály függő mérési eszközök és eljárások alkalmazásával a megyében lakó és iskolaköteles normál képességű, ám speciális iskolában, illetve tagozaton oktatott cigány gyerekeket etnikai alapon közvetlenül, illetve közvetve diszkriminálja. A kereset szerint a fenntartó Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, illetve az Emberi Erőforrások Minisztériuma a hatékony és valós ellenőrzés elmulasztásával fenntartja a közvetlen, illetve közvetett etnikai alapú diszkriminációt. E diszkrimináció fenntartása úgy valósul meg, hogy – csökkenő gyermeklétszám mellett – az SNI oktatás megyei rendszerét változatlan formában, a szakmai fejlődés által megkövetelt integrációs törekvések figyelmen kívül hagyásával működteti. A felperesek a jogsértés abbahagyására és annak megszüntetésére kérték kötelezni az alpereseket egy a-e) pontig terjedő intézkedések elrendelésére kötelezéssel.² Így többek között a felperesek kérték kultúra független diagnosztikai eljárás hozzáférhetővé tételét, a használatra azok használatára vonatkozó képzés biztosítását, évenkénti,

¹ Az indokolatlan fogyatékosná minősítés kockázatát konzerváló tényezők – jelentés egy programról, Kht, 2010, elérhető: http://old.wekerle.gov.hu/download.php?doc_id=2259

² A felperesi keresetlevél letölthető innen: <http://cfcf.hu/heves-megyei-indokolatlan-fogyat%C3%A9kos%C3%A1-n%C3%A1l-n%C3%A1n%C3%ADt%C3%A1s>

transzparens ellenőrzés lefolytatását, az új eszközök roma tanulókra gyakorolt hatásának mérését, elemzését.

A perben az alperesek nem tudtak olyan bizonyítékot bemutatni, amely szerint 2015-re a WISC-IV eljárás használata kizárólagossá vált volna. Mi több, a felperesek éppen olyan bizonyítékokat mutattak be, amelyek szerint- Fejér megyében- még 2015 augusztusában is az elavult Budapest Binet tesztet alkalmazták. Tekintettel arra, hogy a rehabilitációs és szakértői bizottságok fenntartója az országos hatáskörű Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, feltételezhető, hogy minden, fenntartásában működő szakértővel szemben azonos követelményeket támaszt, s azonos módon ellenőrzi munkájukat. Ha az ország egy másik megyéjében egy hónappal ezelőtt még lehetett egy roma kisfiút a Budapest Binet tesztre alapítva áthelyezni a normál általános iskolából egy speciális iskolába, akkor semmiféle garancia nincs en arra, hogy ugyanazon fenntartó által működtetett, másik megyében lévő szakértői bizottság nem alkalmazza továbbra is a Budapest Binet vagy más, kultúrafüggő mérési eszközt a roma gyermekek értelmi képességeinek megítélésére.

A Panaszos gyermekei a gyöngyöspatai Nekcsei Demeter Általános Iskola tanulói. Az iskoláról a Kúria 2015. március 25-én kelt, Pfv.IV.20.097/2015/31. számú ítéletében megállapította, hogy jogellenesen különítette el a cigány tanulókat.³

Nem képezte a szegregációs per tárgyát, hogy az iskola sajátos nevelési igényű, szegregáltan oktatott tanulói esetében indokolt volt-e a fogyatékosná minősítés. Ugyanakkor a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosának a gyöngyöspatai eseményekről szóló jelentése szerint a gyöngyöspatai iskola ún. SNI osztályainak tanulói 90, illetve 100%-ban romák voltak (M/4, 27. o.), míg az iskola 221 tanulójaiból 106 gyermek volt roma származású (Kúria ítélet 6. o.). A gyöngyöspatai iskola normál tantervű osztályaiban tanuló gyerekek körében is éppen a szegregáltaknak minősített 'b' osztályokban a legmagasabb az SNI tanulók aránya, azon gyermekeké, akik ugyan sajátos nevelési igényűek, de a szakértői bizottság integrált oktatásukra tett javaslatot. (Ombudsmani jelentés 27. o.).

Az ombudsmani vizsgálati jelentésben a percipiált etnikai arányokat tartalmazó táblázat alapján megbecsülhető, hogy 2011-ben a 106 fő roma tanuló (b. vagy c. osztályosok) közül kb. 39 fő volt sajátos nevelési igényű (36%), míg a 115 nem roma gyermek közül legfeljebb 10 gyermek, vagyis 8% (ha minden a. osztályos SNI tanulót nem romának tekintünk) kapta meg a fogyatékos minősítést. Gyöngyöspatán tehát közel ötször akkora esélye van egy általános iskolás roma gyermeknek, hogy sajátos nevelési igényűnek minősítsék, mint egy nem roma tanulónak. Ez a jelenség semmiképpen sem magyarázható a roma gyerekek iskolán belüli arányával, vagy eltérő szocio-kulturális háttérével.

Noha a Kúria döntéséig a Nekcsei Demeter Általános Iskolában a tanulólétszám drasztikus csökkenése miatt megszűntek a párhuzamos osztályok (az 5. évfolyam kivételével), a gyermekek értelmi képességének mérését továbbra is a Heves megyei szakértői bizottság végzi, ő tesz javaslatot a gyermekek szegregált vagy integrált oktatására is. A jogellenesen elkülönített gyerekek azóta sem kaptak fejlesztést vagy bármiféle kompenzációt azért, mert a szegregáció mellett alacsonyabb minőségű oktatásban is részesültek a Kúria ítélete alapján. Az Alapítvány megkeresésére az M/5 szerinti válasz érkezett a fenntartótól arról, hogy a hátrányos megkülönböztetés jogerős megállapítása ellenére az iskolát ugyanaz a személy vezeti, aki a mai napig is vitatja a jogsértés tényét.

A Panaszos a szegregációs per óta kapcsolatban áll az Alapítvánnyal, így értesült arról is, hogy az Egri Törvényszék előtt közérdekű per van folyamatban a heves megyei roma gyermek indokolatlan fogyatékosná nyilvánítása miatt. A Panaszos úgy véli, e perben ő maga- gyermekei révén- is érintett, hiszen Gyöngyöspatán kiugróan magas a sajátos nevelési igényűnek minősített roma tanulók aránya, s szakértői vizsgálatukat többnyire az általános iskola vagy az óvoda kezdeményezi. Bár a panaszos gyermekei eddig nem kaptak fogyatékos minősítést, valamennyien a Nekcsei Demeter Általános Iskola tanulói.

Mindezen okokból kifolyólag panaszos úgy véli, nem garantált gyermekei egyenlő bánásmódhoz való joga a Nekcsei Demeter Általános Iskolában, amely kezdeményezheti szakértői vizsgálatukat, továbbá

³ A Kúria Pfv.IV.20.097/2015/31. sz., ítélete letölthető innen: http://cfcf.hu/sites/default/files/Gypata_Kuria.pdf

nem garantált gyermekei egyenlő bánásmódhoz való jogának érvényesülése szakértői vizsgálatuk során sem a kultúrafüggő diagnosztikai eljárások alkalmazása miatt.

Panaszos azért kérelmezte a beavatkozás engedélyezését a közérdekű perbe, mert a felperesek pernyertessége esetén úgy látja, saját gyermekeinek egyenlő bánásmódhoz való jogának érvényesülése is biztosított lenne. Hiszen ha a bíróság helyt ad a felperesi keresetnek, akkor a Heves megyei szakértői bizottság korszerű, kultúra semleges diagnosztikai eszközökkel vizsgálja majd a gyermekeket- köztük a panaszos gyermekeit is-, továbbá az évente lefolytatott fenntartói vizsgálat maga is garantálja a jogszabályok és szakmai protokollok betartását.

A felperesek által a személyiségi jogi perben kért jogkövetkezmények az egyes egyéni jogsérelmek helyett strukturális problémák orvoslását szolgálják a közérdek védelmében, így olyan megoldások, intézkedések bírósági elrendelésére irányulnak, amelyeket közérdekű igényérvényesítés keretében igen, míg egyéni jogorvoslás esetében nagy valószínűséggel nem rendelhetnének el a bíróságok. Másrészről a közérdekű igényérvényesítés keretében a felperesek még be sem következett jogsérelmek miatt is felléphetnek az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.) 20. § (1) bek. c) pontja szerint („jogsértés közvetlen veszélye”).

A Panaszos potenciális diszkriminációs jogsérelem esetén sem közigazgatási sem bírósági eljárást nem indíthat, hiszen a közvetlen hátrányos megkülönböztetés Ebktv. 8. § szerinti tilalma feltételezi a megkülönböztetés, vagyis a hátrány bekövetkeztét. Így a Panaszos gyermekeinek a hátrány bekövetkeztéig ügyfélként vagy felperesként sem jogvédelmet sem jogorvoslást nem tud biztosítani.

IV. A kérelem indoka

Az Emberi Jogok Európai Egyezményét (a továbbiakban: Egyezmény) a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették jogalkalmazói tevékenységük során, magyar bíróságok által alkalmazott jogvédelmi szint mércéjének az irányadó alkotmánybírósági gyakorlat értelmében legalább a Emberi Jogok Európai Bíróságának (továbbiakban Bíróság) joggyakorlatának meg kell felelni (1718/B/2010. AB határozat, 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, 36/2013. (XII. 5.) AB határozat).

A panasszal érintett végzésében az Egri Törvényszék ugyanakkor figyelmen kívül hagyta az egyébként alapeljárásban is hivatkozott, a közvetlen érintettséggel (áldozati státusszal) összefüggésben kialakult strasbourgi bírósági gyakorlatot, s elzárta a közvetlenül érintett Panaszost (gyermekét) attól, hogy éljen a bírósághoz fordulás alkotmányos jogával egy olyan ügyben, amelyet egy csak közvetett módon érintett szervezet indított. A Panaszos gyermekei életkoruknál, nemzetiségükénél, lakóhelyükénél és oktatási intézményükénél fogva az indokolatlan fogyatékosná nyilvánítás, mint hátrányos megkülönböztetés potenciális áldozatai, ennél fogva a strasbourgi Bíróság alábbiakban hivatkozott esetjoga alapján számukra biztosítani kell, hogy még a sérelem bekövetkezése előtt bírósághoz forduljanak, de legalábbis beavatkozóként bekapcsolódhassanak egy hasonló tárgyban folyó közérdekű perbe. A beavatkozáshoz megkívánt közvetlen jogi érdek a Panaszos esetébe kétségek nélkül megállapítható.

A) Az egyezményes jogok potenciális sértettjeit is megilleti a bírósághoz fordulás joga

A hátrányos megkülönböztetés tilalmáról az Alaptörvény XV. cikke rendelkezik. Mint minden más alapjog esetén, a hátrányos megkülönböztetés esetén is biztosítani kell a hatékony jogorvoslást, azt, hogy a diszkrimináció áldozata hatékony jogvédelmet kaphasson. Ezen jogának érvényesülését egy másik alapjog is, nevezeten a bírósághoz fordulás joga is garantálja.

A diszkrimináció áldozata e jogát felperesként, vagy beavatkozóként is érvényesítheti. Jelen ügy szempontjából alapvető alkotmányossági kérdés, hogy az Alkotmánybíróság miként értelmezi a beavatkozás megengedhetőségéhez szükséges jogi érdek fogalmát, s elismeri-e a diszkrimináció közvetlen érintettjeinek jogát arra, hogy bekapcsolódhassanak beavatkozóként az érdekükben indított közérdekű perekbe, vagyis éljenek a bírósághoz fordulás alkotmányos jogával? Van-e a diszkrimináció lehetséges áldozatának jog által elismert érdeke arra, hogy az ő érdekében fellépő, de

közvetlenül nem érintett szervezet perébe beavatkozhasson? A beavatkozáshoz közvetlenebb, erősebb jogi érdekeltséget kell-e bizonyítani, mint a perindításhoz?

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése rendelkezik a tisztességes eljáráshoz való jogról, ennek részjogosítványa a bírósághoz való jog. „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy (...) valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” Az Egyezmény 6. Cikke szerint „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen (...) tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában”.

A tisztességes eljárás 6. Cikkben foglalt jogának egyik részjogosítványa a bírósághoz való jog [*access to court*], amelyben benne foglaltatik az is, hogy mindenki jogosult egy őt érintő polgári jogi kérdésben eljárást kezdeményezni (*Golder v the United Kingdom*, no. 4451/70, 36. §).

Az eljárás kezdeményezéséhez való jog sérülhet, ha a hatóságok túlzott formalizmussal, kifejezetten megszorító jelleggel alkalmaznak eljárási szabályokat. A bírósághoz való jog lényegileg a hatékony jogkeresést [*effective judicial remedy*] jelenti, amely biztosítja mindenki számára, hogy a gyakorlatban érvényesíthesse polgári jogait (*Beles and others v Czech Republic*, no. 47273/99, 49. § *Zvolsky and Zvolska v. Czech Republic*, no. 46129/99. 51. §., *Bellet v. France*, no. 23805/94, 36. §).

Fontos kiemelni, hogy a Bíróság az egyéni panaszok nyomán eljárva soha nem absztrakt módon vizsgálja a Részes Állam által alkalmazott jogot, ilyen felülvizsgálati jogköre nincs. Ehelyett arra fókuszál, ahogyan a hazai jogot a konkrét ügyben a Panaszos tekintetében alkalmazták (*Harrison McKee v Hungary*, no. 22840/07, 30. §).

A Bíróság gyakorlata szerint egyezményes jogok sérelme miatt eljárást kezdeményezhetnek az ún. *potenciális sértettek* is, akik esetében a jogsérelem a kérelem beadásakor még nem következett be, de valószínűsíteni tudják, hogy be fog következni (*Practical Guide on Admissibility Criteria*, European Court of Human Rights, 16.o.). A Bíróság több döntésében is elismerte a potenciális sértett jogát arra, hogy a Bíróság előtt eljárást kezdeményezzen még az előtt, hogy a jogsérelem ténylegesen bekövetkezett volna.

Az *Open Door and Dublin Well Women v. Ireland*-ügyben (nos. 14234/88, 14235/88, 44. §) a Bíróság kimondta, hogy egy állapotos nőt érintő rendelet tekintetében azon nők is érintettek, azaz „áldozati státuszt” élveznek, akik – noha aktuálisan nem várnak gyermeket – gyermekvállalási korban vannak (44. §). Ez azt jelenti, hogy a Bíróság joggyakorlata elismeri a potenciális jövőbeni áldozat fogalmát akkor, ha a konkrét eset összes körülményeit figyelembe véve *reális esélye* van annak, hogy egy jövőbeni időpontban bekövetkező jogsértés áldozata lesz egy érintett személy. Az ítélet logikája szerint az ír kérelmezők életkoruknál és nemüknél fogva áldozatai voltak annak a jogsértő rendeletnek – és így sérült véleménynyilvánítási szabadságuk –, amely esetleges majdani állapotukban (terhesség) fog rájuk közvetlen hatást kiváltani (44. §).

A Bíróság a *Campbell and Cosans v. the United Kingdom*-ügyben (nos. 7511/76, 7743/76. 32-38. §§) megállapította, hogy az oktatáshoz való jog (az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyve 2. Cikk) tekintetében áldozati státusza van annak a skóciai diáknak (pontosabban törvényes képviselőjének), akinek iskolájában fegyelmezési céllal alkalmaznak testi fenyítést. Az ügyben vitatott volt, hogy az iskolában alkalmazzák-e ténylegesen 8 éves kor alatti diákokkal szemben ezt a „hagyományos „nevelési eszközt” (Gordon Campbell 7 évesnél pár hónappal fiatalabb volt a panasz benyújtásakor), az ugyanakkor nem képezte vita tárgyát, hogy a panaszost ténylegesen nem büntették így (9. §). Önmagában az a tény eredményezte a panaszos oktatáshoz való jogának sérelmét a döntés szerint, hogy egy olyan iskola fiatal tanulója volt, ahol a nevelési eszközök között szerepelt a testi fenyítés.

Mindkét döntésből az következik, hogy nem szükséges megvárni a jogsértés bekövetkeztét, hanem ennek közvetlen veszélye elegendő érintettséget eredményez a Bírósághoz forduláshoz. Ebből következően a Panaszos álláspontja szerint önmagában az a körülmény, hogy még nem alkalmazták a

kultúra függő diagnosztikai eljárásokat gyermekein, de ennek reális veszélye személyes körülményeikből adódóan fennáll, megalapozza a közvetlen jogi érintettségét.

Másrészről pedig a Panaszos nem felperesként kívánt a sérelem bekövetkezése előtt jogvédelmet kérni gyermekei számára, hanem a cigány gyermekek iskolai esélyegyenlőségéért fellépő civil szervezetek kezdeményezte közérdekű eljárásba kívánt bekapcsolódni. Az Egri Törvényszék előtti eljárásnak ugyanis az Ebktv. 20. §-a alapján egyébként is tárgyát képezik azok a jogsérelmek, amelyek még nem következtek be. Tekintettel arra, hogy a felperesek sikeresen valószínűsítették a jogsértés fennállását hiszen a bizonyítás terhe már az alpereseken áll- a jogsértés közvetlen veszélye is valószínűsítést nyert.

A Panaszos érdeke a fellépő közérdekű igényérvényesítő szervezetekhez képest közvetlenebb, mert míg utóbbiaknak meg sem kell határozniuk a jogsérelemmel veszélyeztetett gyermekek konkrét számát, addig a Panaszos gyermekei életkoruknál, lakóhelyüknél, nemzetiségüknél és oktatási intézményüknél fogva sokkal konkrétabban körülhatárolható érintettjei az indokolatlan fogyatékoszá minősítésnek. Ha a jogalkotó elismeri a civil szervezetek nem közvetlen jogi érdekelttségét be nem következett jogsérelmek miatt, olyannyira, hogy eljárás kezdeményezési joggal ruházza fel őket, akkor el kell ismernie a közvetlenül érintett egyének jogi érdekelttségét is az ilyen perekbe való bekapcsolódáshoz.

A közérdekű igényérvényesítés egyik célja éppen az, hogy hatékony jogvédelmet nyújtson akkor, ha – nagyobb számú, védett tulajdonsággal rendelkező érintett tekintetében – áll fenn a jogsértés közvetlen veszélye. Az ilyen ügyekben a bírósági határozat szükségképpen tartalmaz bizonyíthatatlan elemet, jövőben bekövetkező elemet.

Másrészről a jogvédő szervezetek közérdekű fellépéshez való joga nem az egyéni érintettektől mentes vákuumból ered, hanem annak célja éppen az, hogy az egyének közérdekkel azonos érdekeiket képviseljék. A közérdekű igényérvényesítő szervezetek jogi érdeke tehát származtatott, az minden esetben a ténylegesen érintett egyének érdekeiből ered. Hasonlóan, a Panaszos sem *in abstracto* kívánt beavatkozóként a felperesi oldalon belépni, hanem éppen a jogsértés közvetlen esélye indította erre. A jogvédő szervezetek által közvetve képviselt egyének perbeli beavatkozáshoz való jogát ugyanazon tényállás (jogsértés közvetlen veszélye) alapján jogi érdekelttség hiányára megtagadni az Ebktv. logikájával ellentétes lenne.

Ez következik egyébként a strasbourgi Bíróság *Gorraiz Lizarraga and others v. Spain* ügyben (no. 62543/00) született döntéséből is, amelyben elismerte 5 olyan magánszemély áldozati státuszát s így eljárás kezdeményezési jogát, akik a hazai jogorvoslatot nem közvetlenül, hanem egy érdekképviselőjükre létrehozott egyesületen keresztül merítették ki. Ebben az ügyben a Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény 34. cikke szerinti áldozat fogalmát a modern társadalmakban változó feltételekkel összhangban kell értelmezni, s az áldozati státusz túlzottan formális értelmezése az Egyezményben garantált jogok védelmét illúziórikussá és eredménytelenné tenné (38. §) Így bár az alapeljárásban az egyesület érvényesítette a magánszemélyeket megillető jogokat, a Bíróság előtt a magánszemélyek áldozati státusza nem volt kérdéses.

A releváns hazai esetjog szerint a beavatkozás megengedéséhez az érdekelttség valószínűsítése, és nem bizonyosságának igazolása szükséges (Debreceni Ítéltábla Pf. 20284/2013/10.). Ez egyébként egybecseng az egyenlő bánásmód követelménye miatt indult ügyekben a jogsérelmet szenvedett fél vagy közérdekű igényérvényesítő valószínűsítési kötelezettségével. Ha tehát a diszkriminációs ügyekben a perindításhoz csak valószínűsíteni kell a hátrányt, akkor miért kívánná meg a jogalkotó, hogy a diszkriminációs ügybe a beavatkozó a felperesnél erősebb jogi érdeket igazoljon?

Élesen meg kell ugyanis különböztetni egy per felperesét a beavatkozótól. Míg egy per felperese függetlenül az érvényesített jogtól az ügy ura, keresetéhez a bíróság kötve van, keresetét az első fokú eljárásban bármikor megváltoztathatja, ekként maga határozza meg, hogy mely jogsérelmet és milyen mértékben kíván érvényesíteni. Addig a beavatkozót, mivel nem fél, nem illeti meg a fél jogállása,

sem a rendelkezési elvből fakadó, a feleket megillető számos jog, valamint a peranyag szolgáltatási elvből fakadó kötelezettségek is csak a felet, és nem a beavatkozót terhelik (3151/2013. (VII. 24.) AB határozat). A beavatkozási státusz mintegy járulékos jellegű, a keresettől való elállással, vagy bármely más okból történő permegszüntetéssel, az eljárás megszűnésével a beavatkozási státusz sem marad fenn.

A beavatkozás elsődleges funkciója, hogy egy más személyek között folyamatban lévő perben – akár takarékosági okokból is- az ügy egyéb érdekeltje bekapcsolódva előmozdítsa egyik vagy másik fél pernyertességét.

A Panaszos számára a közérdekű perbe történő bekapcsolódás lehetősége egyet jelent azzal, hogy így gyermekei érdekeit még a sérelem tényleges bekövetkezése előtt képviselheti. Másrészt viszont a per tárgyát képező ügyben megkívánt különleges szakértelem hiányában is- amelyet a felperesek, mint faji diszkriminációs ügyekre szakosodott szervezetek hoznak- élhet a bírósághoz fordulás jogával, támogathatja helyismertével, érintettségével a felpereseket, s élhet jogorvoslattal kedvezőtlen bírói döntés esetében.

Az alapügyben eljáró bíróság merőben formális indoklással utasította el a Panaszos beavatkozási kérelmét, és nem volt tekintettel a konkrét ügy körülményeire. A hatékony jogkeresés (*effective judicial remedy*) Bíróság által támasztott követelménye nem érvényesült jelen ügyben, ugyanis a gyakorlatban jelenleg nincs lehetősége a Panaszosnak arra, hogy védelmet kapjon egy hátrányos megkülönböztetést megvalósító gyakorlattal szemben.

Hatékony és a gyakorlatban érvényesülő jogkeresését ugyanis akadályozza, hogy míg a Végzés értelmében nem fűződik „jogi érdeke” az alapügy tárgyához, annak a felperes jogvédő szervezetek számára kedvezőtlen kimenetele esetén sem nyílik lehetőség a döntés alkotmányossági felülvizsgálatára.

Az Alkotmánybíróság jelenlegi joggyakorlata ugyanis elzárja a személyiségi jogi perekben eljáró közérdekű igényérvényesítőt az alkotmányossági felülvizsgálat útjától (IV/3311-9/2012 AB határozat). Az idézett esetben az ún. győri szegregációs ügyben született kúriai határozat elleni panasz kapcsán azt mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy személyiségi jogi perben a közérdekű igényérvényesítő Alapítvány tekintetében egyedi érintettség nem állapítható meg. A határozat szerint érintettnek nem az Alapítvány, hanem más természetes személyek (pl. az iskola diákjai) minősülnek.

Az AB határozattal szemben az Alapítvány az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordult, amely ugyancsak a személyes érintettség hiánya miatt utasította el a kérelmet. (Eselyt a Hatrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány v. Hungary, no. 786/14).

Mindebből az következik, hogy a közérdekű igényérvényesítés esetén kizárt az alkotmányossági felülvizsgálat, bár meglehetősen korlátozott azon ügytípusok köre, amelyekben egyáltalán adott a közérdekű fellépés lehetősége. Sajnálatos, hogy éppen az ilyen, súlyos emberi jogi problémákat feltáró ügyekben nem biztosított, hogy a rendes bíróságok döntéseit akár az Alkotmánybíróság, akár a strasbourgi Bíróság felülvizsgálja.

S miként arra Dr. [REDACTED] alkotmánybíró az idézett döntéshez fűzött különvéleményében is rámutatott, a határozat azt eredményezheti, hogy a „közérdekű igényérvényesítés teljesen kiüresedik, legalábbis abban az értelemben, hogy a közérdekű keresetek alapján indult rendes bírósági eljárások kikerülnek az alkotmányossági felülvizsgálat köréből.” A határozat értelmében ugyanis csak az egyedi ügyben érintett természetes személy kezdeményezheti az alkotmányossági felülvizsgálatot, az érintettséget illetően eddig az Alkotmánybírósági mérlegelési jogkörében eljárva hoz döntést-feltételezhetően a strasbourgi Bíróság esetjogával összhangban. A heves megyei félrediagnosticsztálás miatt indult közérdekű perben sem lesz meg ugyanis a felperesek lehetősége, hogy az ügyet az Alkotmánybíróság vagy a strasbourgi Bíróság elé vigyék.

A Panaszos beavatkozása nem csupán saját, egyéni szempontjainak bemutatásával járulhatott volna hozzá a felperesek pernyertességéhez, hanem azzal még inkább, hogy számára olyan jogorvoslati lehetőségek is biztosítottak lettek volna, amelyek a közérdekű igényérvényesítőt nem illetik meg.

A jogállamiság szempontjából kulcsfontosságú kérdés, hogy az alkotmányossági kontroll az egész jogrendszer áthatóan jelen van-e, avagy bizonyos jogviszonyok tekintetében speciális, kevesebb garanciális elemet tartalmazó szabályok érvényesülnek. Az érintettség fogalmának Alkotmánybíróság általi értelmezéséből szükségszerűen következik az, hogy a legsúlyosabb diszkriminációs ügyek kikerülnek az alkotmányos felülvizsgálat alól ha a Panaszos beavatkozására az Alkotmánybíróság sem lát lehetőséget.

Álláspontom szerint a perbeli beavatkozás Pp. szerinti szabályait az Egyezményrel és a Bíróság gyakorlatával összhangban kell értelmezni, s megengedni, hogy közérdekű perbe, amely a még be nem következett, de potenciálisan bekövetkező jogsértések miatt (is) indul, olyan egyéni érintettek is bekapcsolódhassanak, akik koruknál, nemzetiségüknél, lakóhelyüknél stb. fogva a közérdekű perben kifogásolt diszkriminatív gyakorlat potenciális sértettjei. A Pp. szerinti közvetlen jogi érdekeltiség fogalmának helyes értelmezésének tehát a Panaszos beavatkozásának megengedése felelt volna meg. Beavatkozása megtiltásával sérült a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni bírósághoz fordulás joga.

A fentiek alapján kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Egri Törvényszék 12.P.20166/2014/47. számon hozott végzését, mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

B) A jogorvoslati jog sérelme: alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán bekövetkezett alapjog-sérelem

A Panaszos az Egri Törvényszék beavatkozást elutasító végzésével szemben sem rendes, sem rendkívüli jogorvoslattal nem élhet. Álláspontunk szerint a bíróság egy alkotmányellenes jogszabályi rendelkezésre- a Pp. 56. § (3) bekezdésére- alapította döntését, s zárta ki a fellebbezés lehetőségét. A panaszos hatékony jogorvoslathoz való joga a bírósághoz fordulás alkotmányos jogával összefüggésben sérült.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”*

A nemzeti hatóságoknak az Egyezmény 13. Cikk szerint hatékony, hozzáférhető és a gyakorlatban is érvényesülő jogorvoslati lehetőséget kell biztosítaniuk. Az Egyezmény 35. Cikk 1. bekezdése a Bírósághoz fordulás kapcsán szól a hazai jogorvoslatok kimerítésének kötelezettségéről (*Kudla v. Poland*, § 152.)

A Pp. 56. § (3) bekezdésének 2013. május 31-ig hatályos szövege megengedte a beavatkozás elutasítása elleni fellebbezés benyújtását. 2013. június 1-jétől azonban csak az önálló beavatkozó esetében teszi ezt lehetővé. A Pp-ét módosító 2013. évi LXIX törvény indokolása szerint „[a módosítás] a feleknek az eljárás ésszerű időben történő befejezéséhez fűződő, alapvető érdekének védelmét szolgálja, amely a perbe beavatkozó harmadik személy magatartása következtében jelentősen sérülhet, a felek gyakorlatilag rajtuk kívül álló körülmény kiszolgáltatottjává válnak. A javaslat növeli a jogbiztonságot a peres eljárások során azáltal, hogy a visszaélésre is lehetőséget adó szabályozást szigorítja.”

A törvénymódosítás a beavatkozó jogorvoslathoz való jogát tehát a céllal korlátozta, hogy előmozdítsa a perek ésszerű időn belüli befejezését s megakadályozza azok indokolatlan elhúzását.

A gyakorlatban azonban úgy tűnik, nem váltotta be a törvénymódosítás a hozzá fűzött reményeket, a Bíróság egy hazai vonatkozású ítéletében (*Gazsó v. Hungary*, no. 48322/12) általános érvennyel rögzítette, hogy az utóbbi évek számos elmarasztaló strasbourgi döntése ellenére is megoldatlan a

magyar jogrendszerben az elhúzódó perek ügye, illetve hiányzik az ezzel kapcsolatos jogorvoslat lehetősége (23. §).

A Pp. módosítás tehát nem volt alkalmas, így szükségtelenül korlátozta a beavatkozó jogorvoslati jogát. Másrészt a jogorvoslatot korlátozó Pp. módosítást megelőző törvényszöveg szöveg szerint sem volt semmi akadálya annak, hogy ítélet születessen azt megelőzően, hogy a beavatkozásról döntés született volna. „(...) *nem kell bevárnia az elsőfokú bíróságnak az ítélet meghozatalával a beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálását.*”⁴ Az ún. Magyar Gárda-ügyben hasonló gondolatmenetet követve, a Fővárosi Bíróság kimondta, hogy „[a] bíróság álláspontja szerint nem volt akadálya az érdemi határozathozatalnak az sem, hogy néhány beavatkozó esetében a beavatkozás elutasítása még nem került jogerősen elbírálásra.”⁵

Jelenleg az, akinek jogi érdeke fűződik egy mások között folyamatban lévő per eldöntéséhez, beavatkozási kérelme elutasítása esetén semmiféle jogorvoslati lehetőséggel nem rendelkezik, így nem érvényesült sem az Alaptörvényben, sem az Egyezményben rögzített hatékony jogorvoslathoz való jog a beavatkozási kérelmek elbírálása során.

Mindezek alapján kérem az Alkotmánybíróságot, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 56. § (3) bekezdését mint alaptörvény-ellenes jogszabályt semmisítse meg.

V. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése

A Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnál előzetes döntéshozatal eljárást kezdeményezek. Kérelmem a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv (továbbiakban Irányelv) 7. (1) cikkének értelmezésével kapcsolatos.

Kérem az Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban előadott indokaink alapján szíveskedjék előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni az Európai Unió Bírósága előtt a következő kérdésben:

Amennyiben egy tagállam az Irányelv 7. cikk (2) bekezdés alapján biztosítja civil szervezetek számára a jogot, hogy saját nevükben fellépve közérdekű igényérvényesítés keretében eljárást indítsanak a faji alapú hátrányos megkülönböztetés miatt, úgy kell-e értelmezni az Irányelv 7. cikk (1) bekezdését, mint amely lehetővé teszi a jogsértés közvetlen érintettjei vagy potenciális érintettjei számára, hogy a közérdekű perbe beavatkozóként bekapcsolódhassanak?

Ha a fentebbi kérdésre 'igen' a válasz, mely tényezőket kell a tagállami bíróságnak figyelembe venni egy ilyen egyéni beavatkozási (perbe lépési) kérelem elbírálása során?

Az előzetes döntéshozatali eljárásra vonatkozó kérelem jogszabályi alapjai

Az indítvány az Európai Unió Faji Egyenlőségi Irányelvének értelmezésére irányul, amely az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSZ) 267. cikke alapján az Európai Unió Bíróságának hatáskörébe tartozik.

Az EUMSZ angol szövegváltozata szerint az előzetes döntéshozatal akkor kérhető, ha „*bármely tagállami bíróság előtt folyamatban lévő ügyben ilyen kérdés felmerül*” ([„Where such a question is raised before *any court or tribunal* of a Member State”]) – kiemelés a panaszostól.) A döntéshozatal kérése pedig akkor kötelező, ha olyan nemzeti bíróságról van szó, amelynek határozata ellen nincs lehetőség jogorvoslatot benyújtani.

Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában, illetve az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény (Abtv.) 27. §-ában szabályozott, bírói döntéssel szembeni panasz („valódi alkotmányjogi panasz”) kivételes alkotmánybíróság előtti eljárásnak tekinthető abban az értelemben, hogy itt az AB

⁴ Pintér Zoltán: A beavatkozási kérelem és annak elbírálása. Miskolci Jogi Szemle, 7. évfolyam (2012) 2. szám, 66. o.

⁵ Fővárosi Bíróság 19.P.26.453/2007/126. sz. elsőfokú ítélete

nem egy normaszöveg alkotmányossági kontrollját, hanem egy egyedi bírói döntés felülvizsgálatát végezheti el. Ebbéli szerepében az Alkotmánybíróság egy rendes bírósághoz hasonlatosan jár el: eljárása során hatánapot tűz ki (Abtv. 17. § (1) d) pontja), eljárását felfüggesztheti (Abtv. 60. §), döntésének jogkövetkezményeire pedig az Abtv. egyenesen a „a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit” rendeli alkalmazni.

Az Abtv. 39. § (2) bekezdése alapján „Az Alkotmánybíróság döntése ellen jogorvoslatnak nincs helye”.

Az EUMSZ, az Alaptörvény, az Abtv. és a Pp. együttes nyelvtani és rendszertani értelmezéséből az következik, hogy az Alkotmánybíróság a „valódi alkotmányossági panasszal” kapcsolatos eljárásában olyan tagállami bíróságnak minősül, amely előzetes döntéshozatali iránti kérést nyújthat be. Tekintettel továbbá a határozatával szembeni jogorvoslati lehetőség hiányára, az Irányelv jelen konkrét ügyben történő értelmezésének kérdése olyan kérdés, amely kapcsán kötelessége az Európai Unió Bíróságához fordulni.

Az előzetes döntéshozatali eljárásra vonatkozó kérelem indokai

Az Irányelv 7. cikke rendelkezik a faji alapú diszkrimináció esetén a tagállamok által biztosítandó jogvédelemről:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy minden személy, akit saját állítása szerint az egyenlő bánásmód elvének be nem tartása miatt sérelem ért, az ebből az irányelvből eredő igényeit bírói és/vagy közigazgatási úton – a tagállamok által szükségesnek vélt esetben akár békéltető eljárás útján is – érvényesíthesse annak a viszonyoknak a megszűnte után is, amelyben a megkülönböztetés állítólagosan történt.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy azok az egyesületek, szervezetek vagy egyéb jogi személyek, amelyeknek a nemzeti jog által szabályozott kritériumokkal összhangban törvényes érdekükben áll az ebben az irányelvben előírt rendelkezések betartásának biztosítása, a sértett személy nevében vagy támogatójaként, annak beleegyezésével, az ebből az irányelvből eredő kötelezettségek teljesítéséért folytatott bírósági és/vagy közigazgatási eljárásban részt vehessenek.

(3) Az (1) és (2) bekezdés nem érinti azokat a nemzeti jogszabályokat, amelyek az egyenlő bánásmód elve tekintetében az eljárás megindításának határidejét szabályozzák.”

Az Irányelv alapján a tagállamok nemzeti jogukban lehetővé tehetik civil szervezetek számára az *actio popularis* jellegű eljárásokat, vagy képviseleti jogot biztosíthatnak számukra. Amennyiben Magyarország az Irányelvnek megfelelően megteremtette a közérdekű igényérvényesítés jogintézményét az Ebktv-ben, kérdés, hogy ezzel megfoszthatja-e sérelem potenciális érintettjeit attól, hogy a közérdekű eljárásokba bekapcsolódhassanak. Az Irányelv 7. cikk (1) bekezdése ugyanis nem várja el a sérelem bizonyítását a jogvédelmet kereső érintettektől, s nem korlátozza a jogérvényesítést per vagy közigazgatási eljárás megindítására.

Az előzetes döntéshozatali eljárás szempontjából releváns tényállást, illetve az ügyben releváns nemzeti szabályozást, illetve joggyakorlatot a beadvány fentebbi része tartalmazza.

A panaszos mindezt indítványozza, hogy az Alkotmánybíróság az EUMSZ 267. cikke és a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján a beadvány 61. pontjába foglalt kérdésben kezdeményezze az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását, mert kétséges, hogy a jelenlegi nemzeti jog, bírói gyakorlat és jogértelmezés megfelel-e az Irányelv 7. cikk 1. bekezdésének.

Budapest, 2015. szeptember (21.)

panaszos képviselété

